

ผลของการฝึกศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบต่อความสามารถในการคิด
อย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

THE EFFECTS OF CASE STUDY WITH SIX THINKING HATS TECHNIQUE ON
CRITICAL THINKING ABILITY AND LEARNING ACHIEVEMENT IN SOCIAL
STUDIES SUBJECT OF PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS

อนุทิน หรพูน¹, รุ่งทิวา จันทน์วัฒนวงศ์², จุลามาต จันทรศรีสุต³

Anuthin Horapoon¹, Rungtiwa Janwattanawong², Julamas Jansrisukot³

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมี
วิจารณญาณที่เรียนโดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ ระหว่างก่อนเรียนและหลัง
เรียน 2) ศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ ระหว่าง
ก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปี
การศึกษา 2561 โรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 20 คน ได้มาโดย
การสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา
เสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สถิติที่ใช้การ
วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทีแบบไม่อิสระ
ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ
มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 15.70 คิดเป็นร้อยละ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; Master Student of Education Program, Program in Curriculum and Instruction, Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

² ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; Doctor, Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; Assistant prof. Dr., Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

ละ 52.30 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.10 คิดเป็นร้อยละ 83.70 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 17.40 คิดเป็นร้อยละ 43.50 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.95 คิดเป็นร้อยละ 84.88 ซึ่งไม่น้อยกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ: กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ, ความสามารถในการคิดอย่างมี
วิจารณ์ญาณ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to compare analytical thinking ability of Prathomsuksa 6 students before and after learning through the case-based learning supplemented with the six thinking hats technique, and 2) to study and compare the students' learning achievement on Social Studies subject of Prathomsuksa 6 students before and after learning through the case-based learning supplemented with the six thinking hats technique. The samples of this research were 20 Prathomsuksa 6 students who studied in the first semester during the 2018 academic year at Anubannongsaeng School, Nongsaeng District, Udon Thani Province. They were selected by cluster random sampling. The instruments of this research consisted of the case-based learning supplemented with the six thinking hats technique lesson plans, a critical thinking ability test, and a Social student achievement test. The data were analyzed by using mean, percentage, standard deviation, and t-test for dependent samples.

The findings of this research were:

1. The students' analytical thinking ability mean score before and after learning through the case-based learning supplemented with the six thinking hats techniques were 15.70 or 52.33% and 25.10 or 83.67 % respectively. The posttest mean scores was significantly higher than the pretest.

2. The students' achievement mean score in Social studies subject before and after learning through the case-based learning supplemented with the six thinking hats technique were 17.40 or 43.50% and 33.95 or 84.88% respectively which was not less than the set criterion of 75 percent. The posttest mean scores was significantly higher than the pretest.

KEYWORDS: Achievement, Case-based learning, Critical thinking, Six thinking hats

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยจะยังคงประสบปัญหาคุณภาพในเกือบทุกด้าน อาทิ คุณภาพคนต่ำทั้งในด้านความรู้ ทักษะด้านต่างๆ และทัศนคติ มีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ประชากรจำนวนไม่น้อยไม่เคารพสิทธิผู้อื่น และไม่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ สะท้อนได้จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นพื้นฐาน O-NET ในปี 2558 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ปัญหาสำคัญที่สุดคือ ความซื่อสัตย์สุจริต และการทุจริตคอร์รัปชัน อีกทั้ง วัฒนธรรมอันดีงามของไทยเริ่มเสื่อมถอย และสังคมไทยมีแนวโน้มเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมากขึ้น อาทิ การให้คุณค่ากับความสนุกสนานและความสะดวกสบาย ละเลยเรื่องวินัย มีความเห็นแก่ตัว ไม่รู้จักเสียสละ ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขาดความรับผิดชอบ และการมีจิตสาธารณะ เป็นต้น ทำให้การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จึงจำเป็นต้องยึดกรอบแนวคิดและหลักการในการวางแผนที่สำคัญเพื่อการพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558: 1-8)

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะต้องพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนโดยสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้สู่วัฒนธรรมการเกื้อกูล เสริมสร้างทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต การต่อยอดสู่ต้นวัตรกรรมความรู้ การฝึกฝนจนเกิดความคิดสร้างสรรค์ การเปิดใจกว้างพร้อมรับทุกความคิดเห็น และการปลูกฝังจิตใจที่มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย คำนึงถึงส่วนรวม มีความซื่อสัตย์สุจริต ควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ในศาสตร์วิทยาการให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย รวมทั้งการพัฒนาต่อยอดตามศักยภาพและความถนัด รวมทั้งสร้างจิตสำนึกให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยสร้างความตระหนักถึงการเคารพกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน การสร้างค่านิยมที่ดีไม่ละเลยต่อหน้าที่ของตน อีกทั้งการ

สร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกเพื่อสร้างสังคมน่าอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและ พลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา และการประกอบอาชีพ โดย มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตาม ศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 4)

ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนา การศึกษาไทย ในประเด็นของการพัฒนาการเรียนการสอนหน้าที่พลเมืองในฐานะที่เป็นกลไก สำคัญในการเตรียมพลเมืองของชาติไปสู่การเป็นพลเมืองดีที่มีประสิทธิภาพ และเพื่อพัฒนา ผู้เรียน ให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับนโยบายการ พัฒนา การเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงนำมาสู่สาระ การเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียน ใน เรื่องการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชน (โรงเรียน อนุบาลหนองแสง อุดรธานี, 2561)

จะเห็นได้ว่าเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เกิดพัฒนาการ ที่สมบูรณ์และสมดุลทั้งร่างกายจิตใจ อารมณ์ สติปัญญา มีความรู้คุณธรรมจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขได้นั้น ควรกำหนดแนวทางการ จัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งปลูกฝังปัญญา พัฒนาความคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิด สร้างสรรค์ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นทักษะการคิดพิจารณาเลือกรับ ข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมมีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในสังคม ความสามารถในการคิด วิचारณญาณเป็นจุดมุ่งหมายหรือพฤติกรรมที่คาดหวังด้านหนึ่งที่มุ่งพัฒนาตัวบุคคล โดยเป็นการ คิดที่ได้ประเมินอย่างรอบคอบต่อข้ออ้างและหลักฐาน เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นไปอย่างแท้จริง ตลอดจนการพิจารณาองค์ประกอบทั้งหมด และใช้กระบวนการทางตรรกศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมตามแนวคิดของ กูด (Good, 1973: 680) กล่าวว่าความสามารถในการคิดอย่างมี วิचारณญาณ เป็นการคิดที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมเนื่องจาก ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะสำคัญของการแก้ปัญหาและการแก้ปัญหา ส่วนใหญ่จะต้องใช้ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรือเป็นกลไกสำคัญที่ใช้ในการ

เรียนรู้และแยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดี ซึ่งความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นสมรรถภาพทางสมอง ที่เป็นการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบที่มีมิติตามแนวคิดของกลุ่มจิตมิติ ดังที่

กิลฟอร์ด (Guilford, 1967) ได้อธิบายว่าเมื่อบุคคลพบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมบุคคลจะทำความรู้จักกับสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างปัญหาและสภาพที่ก่อให้เกิดปัญหา โดยการแปลงรูปให้เข้ากับความรู้ที่มีอยู่ในส่วนของความจำ ซึ่งบางครั้งอาจมีการแก้ไขข้อมูลก่อนที่จะประเมินกลั่นกรองเพื่อแยกประเภทข้อมูลที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกัปัญหาและหาทางออกของปัญหา เพราะในปัญหาหนึ่งอาจมีทางออกหลายทาง ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นส่วนหนึ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคตของนักเรียนและเป็นคุณลักษณะหนึ่ง ที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในเด็กไทย (บุษบง ศรีสุภา, 2556: 2-3)

แต่จากการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาลหนองแสงและผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ตั้งแต่ปีการศึกษา 2556-2559 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยต่ำไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน และผลสอบคะแนน O-NET ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปี พ.ศ. 2559 มีคะแนนค่าเฉลี่ย 44.35 ปี พ.ศ. 2558 มีคะแนนค่าเฉลี่ย 69.12 ปี พ.ศ. 2557 มีคะแนนค่าเฉลี่ย 49.41 และปี พ.ศ. 2556 มีคะแนนค่าเฉลี่ย 50.32 สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนยังขาดความรู้ทักษะในการคิด โดยเฉพาะทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการแก้ปัญหา เจตคติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่านักเรียนควรจะมีภูมิคุ้มกันที่ดีด้านความรู้ ด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านเจตคติ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มั่นคงถาวร เพื่อใช้ในการดำรงชีวิต และการเผชิญกับความเสี่ยงในมิติต่างๆ และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ และเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับนักเรียน จึงควรเน้นให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญของหน้าที่พลเมืองเรื่องการปฏิบัติตามกฎหมายในชีวิตประจำวัน ซึ่งการนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตจะต้องพิจารณาอย่างรอบครอบ ไตร่ตรองหาเหตุผลอย่างมีสติ มีเหตุผล เป็นการตัดสินใจที่ดีและถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์หรือปัญหาที่กำลังเผชิญ ตามแนวคิดของเอนนิส (Ennis, 1985: 46) จึงจะสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยทั้งในและต่างประเทศแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาและการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาก็เพื่อเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เสริมทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการคิด การวิเคราะห์ การพิจารณา และการตัดสินใจ

อย่างมีหลักการ เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆจะเห็นได้จาก อדם (Adam, 1992) กล่าวว่า ผลการสอนโดยใช้กรณีศึกษาในวิชาสังคมศึกษา หลังการสอนพบว่า ภายใต้การปฏิบัติสัมพันธ์กับครูและนักเรียนในชั้นเรียน นักเรียนมีความคิดวิจารณ์ญาณมากขึ้น มีมุมมองที่กว้าง พัฒนาความเชื่อและเจตคติ มีความใฝ่รู้ ศึกษาหาความรู้มากขึ้นทั้งในและนอกชั้นเรียน และมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบเป็นการคิดที่มุ่งเน้นการคิดที่หลากหลายแง่มุมและรอบด้าน ซึ่งสามารถแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจได้ด้วยการคิดที่ละด้านอย่างเป็นระบบ (สิริพร ปุณประเสริฐ, 2550)

ผู้วิจัยจึงได้นำการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาและรู้จักการตัดสินใจอย่างมีหลักการและมีเหตุผล เช่น เลือกปฏิบัติตามกฎหมายจราจรทางบก (สัญญาจราจร) ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษานั้นเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนศึกษาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือเรื่องที่สมมติขึ้น และตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบ นั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปรายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ (ทิตนา แหมมณี, 2556: 362) ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษามีความสำคัญ คือ เพื่อฝึกการใช้ความคิดและแยกแยะประเด็นปัญหาเมื่อเผชิญกับปัญหาหรือ สถานการณ์หลายๆแบบ ซึ่งเป็นการมุ่งเสริมสร้างทักษะการคิดเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ผู้เรียนจะรู้จักการตัดสินใจอย่างมีหลักการและมีเหตุผลสนับสนุน ได้ปฏิบัติการคิดทุกระดับจากง่ายไปจนถึงระดับการประเมิน (วาริรัตน์ แก้วอุไร, 2541: 82) และ ผู้วิจัยได้นำเทคนิคหมวกหกใบซึ่งเป็นแนวคิดของ "เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน" มาเสริมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยในการพัฒนาการคิดของผู้เรียน ซึ่งการเรียนรู้โดยใช้วิธีคิดแบบหมวกหกใบ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกลึกภายในออกมา เพราะอารมณ์ความรู้สึกเป็นส่วนสำคัญยิ่งของกระบวนการคิด ผู้เรียนสามารถร่วมกันคิดที่แปลกแหวกแนวจากความคิดเก่าที่เคยมีผู้เสนอมา ซึ่งการคิดเป็นทักษะที่สามารถเรียนรู้ ฝึกฝนและพัฒนาได้ การใช้วิธีคิดแบบหมวกหกใบ จะช่วยให้ผู้คิดสามารถคิดอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนการคิดอย่างสร้างสรรค์ และสามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ง่าย และรวดเร็วมากขึ้นด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีหลายประเทศทั่วโลกนำวิธีคิดแบบหมวกหกใบ ไปใช้ในการฝึกทักษะการคิดของนักเรียนในโรงเรียน เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน (Edward De Bono, 1992) และเพื่อช่วยจัดระเบียบการคิดทำให้การคิดมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งวิธีคิดแบบหมวกหกใบถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวาง ซึ่งหมวก

แต่ละใบเป็นการนำเสนอทางเลือกที่เป็นไปได้ตามมุมมองต่างๆ ของปัญหา โดยวิธีการสวมหมวกทีละใบในแต่ละครั้ง เพื่อพลังของการคิดจะได้มุ่งเน้นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งจะทำให้ความเห็นและความคิดสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ สามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่ไม่จำเป็นได้ และยังเป็นการดึงเอาศักยภาพของแต่ละคนมาใช้โดยที่ไม่รู้ตัว (บุษบง ศรีสุภา, 2556) โดยเทคนิคหมวกหกใบมีความสำคัญ คือ หมวกสีขาวเป็นการกระตุ้นให้คิดในการตั้งคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง หมวกสีแดงเป็นการกระตุ้นให้คิดในการตั้งคำถามเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก หมวกสีเขียวเป็นการกระตุ้นให้คิดในการตั้งคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา หมวกสีเหลืองเป็นการกระตุ้นให้คิดในการตั้งคำถามเกี่ยวกับจุดเด่นจุดเน้นหรือจุดที่สำคัญสำหรับการกระตุ้นให้คิดในการตั้งคำถามเกี่ยวกับการระบุปัญหา การหาสาเหตุปัญหา หมวกสีฟ้าเป็นการสรุปความคิดทั้งหมดให้มองเห็นภาพรวมของการคิด (ชุดิมนต์ บรรเทาญ, 2555) ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามกฎหมาย สามารถคิดแก้ปัญหาและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทย

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวและจากประสบการณ์ในการเรียนการสอน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเอาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ มาใช้ในการสอนในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และต้องการศึกษาว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบนี้ จะส่งผลต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอนหนองแสง จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 3 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 65 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาวิชาพื้นฐาน ส16101 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่องกฎหมายน่ารู้

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง แผนละ 2 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 16 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอนหนองแสง จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 3 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 65 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ประจำปีการศึกษา 2561 โรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 20 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องกฎหมายน่ารู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ จำนวน 8 แผน 16 ชั่วโมง

1.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

1.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกลับกลุ่มตัวอย่างตามลำดับ ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสัปดาห์แรกก่อนทำการสอน

2. ดำเนินการทดลองสอน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ เวลาที่ใช้ในการทดลองสอน สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 8 สัปดาห์ รวม 16 ชั่วโมง รวม 8 แผนการจัดการเรียนรู้

3. เมื่อดำเนินการทดลองครบตามที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Sciences: SPSS for Window)

1. นำผลการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนและหลังเรียน มาหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าร้อยละ แล้วเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการทดสอบที่แบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples)

2. นำผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมหลังเรียนมาหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าร้อยละ แล้วเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการทดสอบที่แบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.70 คิดเป็นร้อยละ 52.33 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.10 คิดเป็นร้อยละ 83.67 และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 17.40 คิดเป็นร้อยละ 43.50 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.95 คิดเป็นร้อยละ 84.88 ซึ่งไม่น้อยกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

การอภิปรายผล

จากการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามข้อค้นพบดังนี้

1. ด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

จากการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 15.70 คิดเป็นร้อยละ 52.33 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.10 คิดเป็นร้อยละ

83.67 และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลดังนี้

1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ เป็นแนวการจัดการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่ให้ความสำคัญกับศักยภาพของนักเรียนเปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดและให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดโดยเฉพาะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งนักเรียนใช้ค้นหาเหตุผลไตร่ตรองอย่างมีสติมีเหตุผลและเน้นการตัดสินใจว่าอะไรควรเชื่อหรืออะไรควรปฏิบัติโดยเน้นประเด็นสำคัญ โดยในแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบมีขั้นตอนที่ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะเห็นได้จากการให้ผู้เรียนนำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยนำเสนอข่าวที่ได้ดูจากโทรทัศน์ ที่ได้อ่านจากหนังสือพิมพ์ หรือจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและกระตุ้นกระบวนการคิดของนักเรียน โดยใช้คำถาม เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร และนักเรียนมีแนวทางแก้ไขอย่างไรซึ่งนักเรียนวิเคราะห์กรณีศึกษาด้วยแบบวิเคราะห์หมวกหกใบ ซึ่งเป็นการฝึกการใช้ความคิดและแยกแยะประเด็นปัญหาเมื่อเผชิญกับปัญหาหรือ สถานการณ์หลายๆแบบ จะเป็นการมุ่งเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ทำให้ผู้เรียนรู้จักการตัดสินใจอย่างมีหลักการและมีเหตุผลสนับสนุน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการดังกล่าวอยู่ภายใต้หลักการและแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาของ ทิศนา ขแมมณี (2556: 362) ซึ่งพัฒนามาเป็นขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา กรณีศึกษาเป็นเรื่องราวหรือสภาพชีวิตจริงที่เกิดขึ้นในสังคมนำมาผูกเป็นเรื่องราวให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยพิจารณาไตร่ตรองและเพื่อการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้มีความเข้มข้นมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัดัม (Adam, 1992) ได้ศึกษาผลการสอนโดยใช้กรณีศึกษาในวิชาสังคมศึกษา หลังการสอนพบว่า ภายใต้การปฏิบัติสัมพันธ์กับครูและนักเรียนในชั้นเรียน นักเรียนมีความคิดวิจารณญาณมากขึ้น มีมุมมองที่กว้าง พัฒนาความเชื่อและเจตคติ มีความใฝ่รู้ ศึกษาหาความรู้มากขึ้นทั้งในและนอกชั้นเรียน และมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ โดยการนำเอาเทคนิคหมวกหกใบมาใช้ในการวิเคราะห์กรณีศึกษาเพื่อช่วยจัดระบบระเบียบการคิด ทำให้การคิดมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเทคนิคหมวกหกใบเป็นวิธีที่นำมาใช้พัฒนาทักษะการคิด อารมณ์ และความรู้สึกอย่างเป็นขั้นตอน ช่วยให้นักเรียนมีการคิดที่มีประสิทธิภาพ สร้างสรรค์ และครอบคลุมรอบด้านยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยตอบสนองกับหลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีเป้าหมายต้องการพัฒนามนุษย์ให้มี คุณภาพ เกิดความคิดระดับสูง มี ยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการดังกล่าวอยู่ภายใต้หลักการ และแนวคิดการเรียนรู้ของ เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน (Edward De Bono, 1992) ซึ่งเทคนิคการคิดแบบ หมวกหกใบ (Six Thinking Hats) เป็นเทคนิคในการแยกความคิดออก เป็นด้านต่างๆ อย่างเป็น ระบบ ซึ่งลดความซับซ้อนและการขาดระเบียบของความคิด เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนารี เจนสาริ กร (2548) ได้ศึกษาผลการสอนโดยใช้กิจกรรมหมวกคิดหกใบของเดอโบโนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทาง เรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่สอนโดยใช้กิจกรรมหมวกคิด หกใบของเดอโบโนหลังเรียนสูงกว่าการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และสอดคล้อง กับสำรวย ภักดีศิริวงษ์ (2552) ได้ศึกษาถึงผลของโปรแกรมการฝึกคิดแบบหมวกหกใบที่มีต่อการ คิดอย่างมีวิจารณญาณการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบึงหวายโกรกตาปุนสามัคคี หลังการใช้โปรแกรมการฝึกคิดแบบหมวกหกใบสูงขึ้นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 สูงกว่าเกณฑ์ประเมินการคิดของโรงเรียนที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

จากการศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.95 คิดเป็นร้อยละ 84.88 ซึ่งไม่น้อยกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 และเมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อน เรียนกับหลังเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 17.40 คิดเป็นร้อยละ 43.50 และหลัง เรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.95 คิดเป็นร้อยละ 84.88 ซึ่งไม่น้อยกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 และ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไป ตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

2.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ เป็นการเรียนการ สอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้กรณีศึกษาหรือเรื่องราวต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องจริงหรือสมมติขึ้น จากความเป็นจริง นักเรียนได้ปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มในการระดมพลังสมอง รวบรวม ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกรณีศึกษา ตอบประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องนั้นๆ และนำคำตอบและเหตุผลมาใช้เป็นข้อมูล ในการอภิปรายเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

ตามวัตถุประสงค์ ส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาตามแนวคิดของบลูม ทั้งด้าน จำ เข้าใจ วิเคราะห์ ประยุกต์ใช้ ประเมินค่าและคิดสร้างสรรค์ และทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นและสนใจในการเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2556: 362) กล่าวว่า วิธีสอนโดยใช้กรณีศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องที่สมมติขึ้นจากความเป็นจริงและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดของกนิษฐา ศรีอเนก (2555: 4) ซึ่งกล่าวว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษาเป็น รูปแบบวิธีการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในห้องเรียน โดยการนำเรื่องราวจาก ประสบการณ์ต่าง ๆ มาเป็นตัวอย่างกรณีศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ และแสดง ความคิดเห็น ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาของรายวิชาได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากผู้เรียน แต่ละคนต้องคิด และอภิปรายกับเพื่อน ๆ ในกลุ่มเพื่อสรุปเป็นข้อคิดเห็นของกลุ่มตนเองและ แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับเพื่อนกลุ่มอื่นๆ

2.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ เป็นการเรียนการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านของบุคคลทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ ซึ่งมีขั้นตอนการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน ซึ่งขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอและศึกษากรณีศึกษา ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปรายผล ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและประเมินผล จากขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบนั้น เป็นการเรียนการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาทั้ง 6 ชั้น ของบลูม (Bloom, 2001 อ้างถึงใน วิทวัฒน์ ชัตติยะมาน และ จัตรี ศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2548: 34-42) ซึ่งขั้นที่ 1-4 เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาตามแนวคิดของบลูม และการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ เป็นการช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ มีการเรียนรู้เป็นกระบวนการ นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างทั่วถึง นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู มีส่วนร่วมในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น นักเรียนได้รับทั้งด้านเนื้อหาสาระ กระบวนการทำงานกลุ่ม การนำเสนอผลงาน ตลอดจนรู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ผลงานอย่างมีเหตุผลและเกิดผลสำเร็จในการเรียนหรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ดังแนวคิดของ ไพศาล หวังพานิช (2536: 89) ที่ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมหรือการสอบ จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถของบุคคลว่าเรียนแล้วมีความรู้เท่าใด สามารถวัดได้โดยการใช้

แบบทดสอบต่างๆ เช่น ใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ข้อสอบวัดภาคปฏิบัติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุษบง ศรีสุภา (2556) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ มีค่าเฉลี่ย () เท่ากับ 26.13 คิดเป็นร้อยละ 87.10 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 87.502) คะแนนจากการทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ มีค่าเฉลี่ย () เท่ากับ 25.25 คิดเป็นร้อยละ 84.16 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไปจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50

จากการอภิปรายผลการวิจัย สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ เป็นรูปแบบการสอนที่ทำให้ให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัยกระบวนการคิดแบบ Six Thinking Hats คิดที่ละด้าน มองที่ละด้าน จากด้านหนึ่งไปมองอีกด้านหนึ่ง ทำให้เห็นภาพจริงที่ชัดเจนเป็นผลให้เกิดการพิจารณาความคิดใหม่ๆ ได้รอบคอบ และได้พัฒนากระบวนการต่างๆ เช่นกระบวนการกลุ่ม เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียน นอกจากนั้นยังใช้เหตุใช้ผลพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบโดยการศึกษาข้อมูล หลักฐาน แยกแยะข้อมูลว่าข้อมูลใดคือข้อเท็จจริง ข้อมูลใดคือความคิดเห็น ตลอดจนพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้วตั้งสมมติฐานเพื่อหาสาเหตุของปัญหาและสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้ ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ เป็นการจัดการเรียนโดยให้นักเรียนศึกษากรณีศึกษาและวิเคราะห์ความคิดตามเทคนิคหมวกหกใบ ดังนั้นเพื่อเป็นการ

กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ควรใช้กรณีศึกษาที่หลากหลายและน่าสนใจ

1.2 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่มอาจมีนักเรียนบางคนไม่ให้ความร่วมมือ นักเรียนที่เรียนเก่งไม่ยอมรับนักเรียนที่เรียนอ่อน นักเรียนที่เรียนอ่อนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ดังนั้นครูผู้สอนควรอธิบายถึงกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ชี้แนะและอธิบายให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกันและผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือกันซึ่งกันและกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนได้ศึกษา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล หาสาเหตุ แนวทางแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนั้นจึงควรนำการจัดการเรียนรู้ ไปใช้ในการพัฒนาความสามารถด้านการคิดในด้านอื่นๆ เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์

2.2 ควรนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับสาระอื่นๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ

2.3 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ เช่น เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเสริมด้วยเทคนิคหมวกหกใบ

เอกสารอ้างอิง

- ทิตนา แหมมณี. (2556). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แหมมณี และคณะ. (2544). วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์.
- De Bono, E. (1992). Six thinking for school. Australia: Haeker Brownlow Education.
- Watson, G., & Glaser, E.M. (1964). Watson – Glaser critical thinking appraisal manual. New York: Harcourt, Brace and World, Inc